

ZAKON

O KLIMATSKIM PROMENAMA

I. OSNOVNE ODREDBE

Predmet uređivanja

Član 1.

Ovim zakonom uređuje se sistem za ograničenje emisija gasova sa efektom staklene bašte (u daljem tekstu: GHG) i za prilagođavanje na izmenjene klimatske uslove, monitoring i izveštavanje o strategiji niskougljeničnog razvoja i njenom unapređenju, program prilagođavanja na izmenjene klimatske uslove, donošenje strategije niskougljeničnog razvoja i programa prilagođavanja na izmenjene klimatske uslove, izdavanje dozvola za emisije GHG operateru postrojenja, izdavanje odobrenja na plan monitoringa operatera vazduhoplova, monitoring, izveštavanje, verifikaciju i akreditaciju verifikatora, administrativne takse, nadzor i druga pitanja od značaja za ograničenje emisija GHG i prilagođavanje na izmenjene klimatske uslove.

Na postupak izdavanja, oduzimanja, izmena i dopuna dozvole za emisiju GHG, postupak davanja odobrenja i odobrenja za izmene plana monitoringa emisije GHG, postupak davanja odobrenja na izveštaje o poboljšanjima metodologije emisije GHG i postupak vođenja evidencija i registra propisanih ovim zakonom primenjuju se odredbe zakona koji uređuje opšti upravni postupak, ukoliko ovim zakonom nije drugačije propisano.

Primena zakona

Član 2.

Odredbe ovog zakona primenjuju se na emisije GHG izazvane ljudskom aktivnošću i sektore i sisteme izložene uticajima klimatskih promena.

GHG iz stava 1. ovog člana su ugljendioksid (CO₂), metan (CH₄), azotsuboksid (N₂O), fluorougljovodonici (HFCs), perfluorougljenici (PFCs), i sumporheksafluorid (SF₆) i azot trifluorid (NF₃).

Ciljevi zakona

Član 3.

Cilj ovog zakona je uspostavljanje sistema kako bi se smanjile emisije GHG na isplativ i ekonomski efikasan način, čime se doprinosi dostizanju naučno neophodnih nivoa emisija GHG kako bi se izbegle opasne promene klime na globalnom nivou i nepovoljni uticaji promene klime.

Cilj ovog zakona je i smanjenje emisija GHG i prilagođavanje na izmenjene klimatske uslove usvajanjem i sprovođenjem dokumenata javnih politika.

Cilj ovog zakona je i uspostavljanje mehanizama za pravovremeno, transparentno, tačno, dosledno, uporedivo i potpuno izveštavanje i verifikaciju informacija o ispunjenju obaveza prema Zakonu o potvrđivanju Okvirne konvencije UN o promeni klime, sa aneksima („Službeni list SRJ - Međunarodni ugovori”, broj 2/97), Zakonu o potvrđivanju Kjoto protokola („Službeni glasnik RS – Međunarodni ugovori”, broj 88/07), Zakonu o potvrđivanju Doha amandmana na Kjoto protokol uz Okvirnu konvenciju Ujedinjenih nacija o promeni klime („Službeni glasnik RS - Međunarodni ugovori”, broj 2/17) i Zakonu o potvrđivanju Sporazuma iz Pariza („Službeni glasnik RS - Međunarodni ugovori”, broj 4/17), kao i za monitoring i izveštavanje o emisijama GNG izazvanih ljudskom aktivnošću iz izvora i uklonjenih

putem ponora i aktivnostima prilagođavanja na izmenjene klimatske uslove preduzetim na isplativ i ekonomski efikasan način.

Dostizanje ciljeva zakona

Član 4.

Za dostizanje ciljeva ovog zakona, državni organi i organizacije treba da usvoje odgovarajuće sektorske politike i mere iz delokruga svoje nadležnosti.

Značenje izraza

Član 5.

Pojedini izrazi upotrebljeni u ovom zakonu imaju sledeće značenje:

1) *operator vazduhoplova* jeste svako fizičko ili pravno lice koje obavlja vazduhoplovne aktivnosti ili vlasnik vazduhoplova, ako identitet tog lica nije poznat ili ga vlasnik vazduhoplova nije naveo;

2) *verifikator* jeste pravno lice koje vrši verifikacione aktivnosti u skladu sa ovim zakonom i propisom donetim na osnovu njega i koga je akreditovalo Akreditaciono telo Srbije (u daljem tekstu: ATS), u skladu sa zakonom kojim se uređuje akreditacija;

3) *vodič o ekonomičnosti potrošnje goriva* jeste skup podataka o zvaničnoj potrošnji goriva i zvaničnoj emisiji CO₂ za svaki model raspoloživ na tržištu novih putničkih vozila;

4) *gasovi sa efektom staklene bašte* (eng. *greenhouse gases*; u daljem tekstu: GHG) jesu gasovi i drugi gasoviti sastojci koji se nalaze u atmosferi, kako prirodnog, tako i antropogenog porekla koji apsorbuju i ponovo emituju infracrveno zračenje;

5) *dobavljač* jeste proizvođač putničkih vozila ili njegov ogranak sa sedištem u Republici Srbiji. U slučaju da proizvođač ili njegov ogranak nemaju sedište u Republici Srbiji, za dobavljača će se smatrati uvoznik ili pravno lice koji prvi put daje na tržište Republike Srbije novo putničko vozilo na prodaju ili na lizing, kao i preduzetnik koji po prvi put daje na tržište Republike Srbije novo putničko vozilo na prodaju;

6) *emisija GHG iz izvora* jeste ispuštanje GHG iz sektora i kategorija u kojima dolazi do sagorevanja goriva i fugitivnih emisija iz goriva, industrijskih procesa, uključujući emisije iz postrojenja i vazduhoplovnih aktivnosti, upotrebe proizvoda, poljoprivrede, i upravljanja otpadom bliže određenim propisom;

7) *zainteresovana javnost* jeste javnost na koju utiče ili na koju može uticati donošenje odluke nadležnog organa ili koja ima interesa u tome, uključujući i udruženja građana i društvene organizacije koje se bave zaštitom životne sredine i koje su evidentirane kod nadležnog organa;

8) *zvanična potrošnja goriva* jeste potrošnja goriva iz priloga Evropske komisije o uverenju o homologaciji tipa putničkih vozila ili iz potvrde o saobraznosti u skladu sa važećim propisima. Kada se nekoliko varijanti i/ili verzija navodi pod istim modelom, vrednost potrošnje goriva koja se za taj model navodi zasniva se na varijanti i/ili verziji modela sa najvišom zvaničnom potrošnjom goriva unutar te grupe;

9) *zvanične specifične emisije CO₂* jesu izmerene emisije za dato putničko vozilo iz priloga Evropske komisije o uverenju o homologaciji tipa putničkih vozila ili iz potvrde o saobraznosti u skladu sa važećim propisima. Kada se nekoliko varijanti i/ili verzija navodi pod istim modelom, vrednosti CO₂ koje se za taj model navode zasnivaju se na varijanti i/ili verziji modela sa najvišom zvaničnom emisijom CO₂ unutar te grupe;

10) *zvanični podatak o specifičnim emisijama zagađujućih materija u vazduh* (u daljem tekstu: vrednosti specifičnih emisija zagađujućih materija u vazduh) jesu vrednosti azotnih oksida (NO_x), ugljen monoksida (CO), ukupnog ugljenovodika (THC) i suspendovanih čestica (PM) iz priloga Evropske komisije o uverenju o homologaciji tipa putničkih vozila ili iz potvrde o saobraznosti u skladu sa važećim propisima. Kada se nekoliko varijanti i/ili verzija navodi pod istim modelom, vrednosti emisije pojedine zagađujuće materije u vazduh koje se za taj model navode zasnivaju se na varijanti i/ili verziji modela sa najvišom zvaničnom emisijom te materije unutar te grupe;

11) *izvor emisije iz postrojenja* jeste deo postrojenja ili procesa u okviru postrojenja koji se mogu odvojeno identifikovati, a iz kog se emituju relevantni gasovi sa efektom staklene bašte;

12) *javnost* jeste jedno ili više fizičkih ili pravnih lica, njihova udruženja, organizacije ili grupe;

13) *Kjoto protokol* jeste Kjoto protokol uz Okvirnu konvenciju Ujedinjenih nacija o promeni klime potvrđen Zakonom o potvrđivanju Kjoto protokola uz Okvirne konvencije Ujedinjenih nacija o promeni klime;

14) *Konvencija* jeste Okvirna konvencija Ujedinjenih nacija o promeni klime, sa aneksima, potvrđena Zakonom o potvrđivanju Okvirne konvencije Ujedinjenih nacija o promeni klime, sa aneksima (u daljem tekstu: Konvencija);

15) *konzervativna procena* jeste procena pri kojoj se primenjuju utvrđene pretpostavke kako bi se obezbedilo da ne dođe do potcenjivanja godišnjih emisija GNG iz postrojenja ili precenjivanja tonskih kilometara;

16) *marka* jeste robna marka u skladu sa propisima koji uređuje bezbednost saobraćaja na putevima;

17) *mehanizam čistog razvoja* jedan je od tri fleksibilna mehanizma Kjoto protokola i omogućava državama koje imaju kvantifikovane obaveze smanjenja emisija GHG pod Kjoto protokolom da sprovedu programe i projekte koji vode smanjenju emisija GHG u zemljama u razvoju, zadržavajući jedinice smanjenja emisija GHG koje su rezultat projektne aktivnosti i koje su izražene preko SO₂ ekvivalenta;

18) *model* jeste komercijalni opis marke, tipa i, ako je dostupno i prikladno, varijante i verzije putničkog vozila;

19) *nepovoljni uticaji promene klime* označavaju promene u fizičkoj životnoj sredini ili „biotu”, usled promene klime, a koje imaju značajne štetne posledice na sastav, sposobnost obnavljanja ili produktivnost prirodnih i kontrolisanih ekosistema ili na funkcionisanje društveno-ekonomskih sistema ili ljudsko zdravlje i blagostanje;

20) *novo putničko vozilo* jeste svako putničko vozilo koje prethodno nije bilo prodato kupcu u drugu svrhu osim za dalju prodaju ili dostavljanje;

21) *oznaka ekonomičnosti potrošnje goriva* jeste oznaka koja sadrži podatke o zvaničnoj potrošnji goriva i zvaničnoj emisiji CO₂ putničkih vozila na koja se oznaka postavlja;

22) *operater postrojenja* jeste pravno lice ili preduzetnik koje u skladu sa propisima upravlja postrojenjem, kontroliše ga ili je ovlašćen za donošenje ekonomskih odluka u vezi sa tehničkim funkcionisanjem postrojenja;

23) *plan monitoringa* je plan u skladu sa kojim operater postrojenja odnosno operater vazduhoplova vrši monitoring emisija GHG iz postrojenja odnosno vazduhoplovnih aktivnosti;

24) *podaci o aktivnosti operatera i operatera vazduhoplova* jesu podaci o količini goriva ili materijala koji se utroše ili proizvedu u procesu proizvodnje, a koji su od značaja za proračune u metodologiji monitoringa i izražavaju se u slučaju tečnih i čvrstih materijala u teradžulima (TJ) ili tonama (t), a u slučaju gasovitih u normalnim kubnim metrima (Nm³);

25) *politike i mere* jesu svi instrumenti čije sprovođenje vodi smanjenju emisija GHG, uključujući i one čiji primarni cilj nije ograničavanje ili smanjenje emisija GHG iz izvora i uklanjanja putem ponora;

26) *ponor* jeste svaki proces, aktivnost ili mehanizam kojim se odstranjuju iz atmosfere GHG, aerosoli ili prethodnici GHG;

27) *postrojenje* jeste stacionarna tehnička jedinica u kojoj se obavlja jedna ili više aktivnosti određenih propisom kojim se utvrđuju vrste aktivnosti koje dovode do emisije gasova sa efektom staklene bašte, kao i svaka druga aktivnost koja je direktno tehnički povezana sa aktivnostima koje se obavljaju na tom mestu i koja može dovesti do emisija gasova sa efektom staklene bašte;

28) *potvrda o saobraznosti* jeste pismeni dokaz izdat od strane proizvođača za svako vozilo proizvedeno u skladu sa šemom homologacije tipa celog vozila. Podaci navedeni u Potvrdi o saobraznosti predstavljaju deklaraciju proizvođača;

29) *prodavac* jeste pravno lice koje obavlja delatnost prodaje ili lizinga novog putničkog vozila konačnom potrošaču, kao i preduzetnik koji samostalno obavlja delatnost prodaje novog putničkog vozila konačnom potrošaču;

30) *prodajno mesto* jeste mesto kao što je izložbeni salon putničkih vozila ili otvoreni prostor, gde se nova putnička vozila izlažu ili nude na prodaju ili lizing potencijalnim kupcima. U ovu definiciju uključeni su trgovački sajmovi na kojima se nova putnička vozila predstavljaju javnosti;

31) *projekcije bez mera* jesu projekcije antropogenih emisija GHG iz izvora i odstranjenih putem ponora koje isključuju efekte svih politika i mera koje su planirane, donete ili sprovedene nakon godine izabrana kao početna za ove projekcije;

32) *projekcije sa merama* jesu projekcije antropogenih emisija GHG iz izvora i odstranjenih putem ponora koje uključuju efekte donesenih i sprovedenih politika i mera na smanjenja emisija GHG;

33) *projekcije sa dodatnim merama* jesu projekcije antropogenih emisija GHG iz izvora i odstranjenih putem ponora koje uključuju efekte donesenih i sprovedenih politika i mera na smanjenje emisija GHG, kao i politike i mere koje su u tu svrhu planirane;

34) *promotivni materijal* jeste sav materijal, bez obzira na medij u kojem se promovise (pisani, elektronski ili audio-vizuelni), i koji se koristi pri prodaji, oglašavanju i promovisanju putničkih vozila u javnosti. U to se ubrajaju, između ostalog, tehnički priručnici, brošure, oglasi u novinama, časopisima i specijalizovanoj štampi i plakatima, kao i oglasi na internetu, televiziji, filmskom platnu i displejima;

35) *putničko vozilo* jeste svako motorno vozilo vrste M1 u skladu sa propisom koji uređuje bližu podelu motornih i priključnih vozila osim vozila za posebne namene;

36) *rezervoar gasova* sa efektom staklene bašte jeste fizička jedinica ili komponenta biosfere, geosfere ili hidrosfere, sa sposobnošću da sačuva ili akumulira GHG koji je uklonjen iz atmosfere poniranjem ili GHG koji je uhvaćen iz izvora gasova staklene bašte;

37) *sistem inventara* GHG jeste sistem institucionalnih, zakonodavnih i proceduralnih mehanizama koji obezbeđuju procenu i izveštavanje o propisanim antropogenim emisijama GHG iz izvora i uklanjanja pomoću ponora;

38) *tim za ocenjivanje* jeste tim koji ATS imenuje da sprovodi ocenjivanje verifikatora u skladu sa ovim zakonom;

39) *tip, varijanta i verzija* su različita vozila određene marke koja se prepoznaju po tipu, varijanti i verziji jedinstvenim alfanumeričkim znakovima;

40) *tonski kilometar* znači prevoz jedne tone robe na udaljenost od jedan kilometar;

41) *uklanjanje* pomoću ponora jeste prirodno ili antropogeno uklanjanje GHG iz atmosfere pomoću ponora.

II. STRATEGIJE I PLANOVI

Dokumenta planiranja

Član 6.

U oblasti klimatskih promena koje propisuje ovaj zakon, donose se sledeća dokumenta:

- 1) strategija niskougljeničnog razvoja;
- 2) akcioni plan za sprovođenje strategije;
- 3) program prilagođavanja na izmenjene klimatske uslove.

Strategija niskougljeničnog razvoja

Član 7.

Ministarstvo nadležno za poslove zaštite životne sredine (u daljem tekstu: Ministarstvo) u saradnji sa ostalim nadležnim ministarstvima i relevantnim državnim institucijama i telima priprema Strategiju niskougljeničnog razvoja (u daljem tekstu: Strategija) radi utvrđivanja strateških pravaca delovanja i javne politike koje se odnose na ograničenja emisija GHG iz izvora, kao i transparentnog i tačnog praćenja dostizanja tih ograničenja emisije.

Strategija se priprema za period od najmanje deset godina.

Strategiju donosi Vlada na predlog Ministarstva i objavljuje se u „Službenom glasniku Republike Srbije”.

Sadržaj Strategije niskougljeničnog razvoja

Član 8.

Strategija sadrži, naročito:

- 1) sagledavanje postojećeg stanja, uključujući i analizu socio-ekonomske situacije koja utiče na nivo emisija GHG;
- 2) projekcije sa merama i sa dodatnim merama koje određuju različite pravce niskougljeničnog razvoja, koje uvažavaju socio-ekonomske parametre;
- 3) procene dobiti i troškova različitih pravaca niskougljeničnog razvoja;
- 4) opšte i posebne ciljeve koji se žele postići (utvrđivanje kvantitativnih ciljeva ograničenja emisija GHG iz izvora i povećanja uklanjanja putem ponora koji se postižu različitim scenarijima niskougljeničnog razvoja);
- 5) identifikaciju preporučenog pravca niskougljeničnog razvoja sa pratećim kvantitativnim ciljem ograničenja emisija GHG;

6) identifikaciju odgovarajućih mera neophodnih za dostizanje različitih pravaca niskouglednog razvoja, uzročno-posledične veze između opštih i posebnih ciljeva i mera koje doprinose ostvarenju tih ciljeva i analizu efekata tih mera na fizička i pravna lica i budžet;

7) ključne pokazatelje učinka na nivou opštih i posebnih ciljeva i mera, kojima se meri efikasnost i efektivnost sprovođenja Strategije.

8) identifikaciju potreba za postizanje ciljeva ograničenja emisija GHG na nivou sektora, uključujući strateške ciljeve razvoja;

9) institucionalni okvir i plan za praćenje sprovođenja, vrednovanje učinaka i izveštavanje o sprovedenim merama i ciljevima strategije.

Usklađenost sektorskih strategija sa Strategijom

Član 9.

Dokumenti javnih politika moraju sadržati kvantitativnu procenu uticaja na promenu nivoa emisije GHG iz izvora i uklanjanje pomoću ponora proračunate u skladu sa prihvaćenom međunarodnom metodologijom.

Akcioni plan za sprovođenje Strategije

Član 10.

Strategija se ostvaruje donošenjem akcionog plana za sprovođenje Strategije (u daljem tekstu: Akcioni plan), koji sadrži naročito:

- 1) opšte i posebne ciljeve preuzete iz strategije;
- 2) mere i aktivnosti u sektorima, koje je potrebno preduzeti radi ostvarenja ciljeva Strategije uz navođenje projekata ako se mere i/ili aktivnosti sprovedu kroz projekte;
- 3) institucije odgovorne za sprovođenje specifičnih mera kao i instituciju nosioca koja je odgovorna za praćenje sprovođenja i izveštavanje o njihovom sprovođenju;
- 4) procenu potrebnih sredstava za sprovođenje specifičnih mera, uz navođenje izvora finansiranja za obezbeđena sredstva;
- 5) vremenske rokove, pokazatelje učinka na nivou mera, a po potrebi i na nivou aktivnosti, metode i učestalost izveštavanja o sprovođenju specifičnih mera;
- 6) informacije o propisima koje bi trebalo doneti odnosno izmeniti kako bi se realizovale mere javne politike;
- 7) metode i učestalost izveštavanja o ostvarenju Akcionog plana.

Akcioni plan usvaja Vlada za period od najmanje pet godina na predlog Ministarstva.

Ministarstvo prati ostvarenje Akcionog plana i po potrebi predlaže njegovo ažuriranje za potrebe ispunjenja ciljeva Strategije.

Ministarstvo ažurira Akcioni plan, ako Vlada donese odluku o korektivnim merama u skladu sa članom 11. ovog zakona.

Na zahtev Ministarstva nadležne institucije dužne su da dostave podatke i informacije od značaja za izradu i ažuriranje Akcionog plana u roku od 30 dana od dana dostavljanja zahteva.

Zahtev za dostavljanje podataka i informacija iz stava 5. ovog člana sadrži vrstu podataka i informacija, vremenski period na koji se odnose, način dostavljanja, kao i druge elemente.

Ograničenje emisija GHG

Član 11.

Na osnovu Strategije i Akcionog plana, a u skladu sa obavezama koje proističu iz Konvencije i drugih međunarodnih dokumenata donetih za sprovođenje Konvencije, Vlada propisuje nivoe emisija GHG: iz izvora na nacionalnom nivou, za postrojenja i vazduhoplovne aktivnosti i za emisije GHG iz sektora i kategorija u kojima dolazi do sagorevanja goriva i fugalivnih emisija iz goriva, industrijskih procesa i upotrebe proizvoda, poljoprivrede i otpada.

Aktom iz stava 1. ovog člana, propisuju se naročito:

- 1) sektori, kategorije i izvori emisija za koje se utvrđuju nivoi emisija GHG i period na koji se odnose;
- 2) način i metodologija za utvrđivanje nivoa emisija GHG;
- 3) ukupne nivoe emisija GHG iz izvora u odnosu na emisije u određenoj godini;
- 4) godišnje nivoe emisija GHG za postrojenja i vazduhoplovne aktivnosti u odnosu na emisije u određenoj godini;
- 5) ukupne nivoe emisija GHG iz izvora u odnosu na emisije u određenoj godini, bez emisija iz tačke 4) ovog stava.

Aktom iz stava 1. ovog člana propisuju se emisije GHG za period od deset godina i na godišnjem nivou u ovom periodu.

Ministarstvo priprema godišnji izveštaj o dostizanju emisija GHG u skladu sa aktom iz stava 1. ovog člana i u slučaju odstupanja, uključujući i dozvoljene prenose u skladu sa članom 12. ovog zakona, priprema predlog potrebnih korektivnih mera za dostizanje emisija GHG iz izvora do 15. novembra svake godine i dostavlja ga Vladi na usvajanje.

Instrumenti fleksibilnosti

Član 12.

Ako su emisije iz člana 11. stav 2. tačka 5) ovog zakona, u propisanom periodu, u određenoj godini veće od propisanog godišnjeg nivoa emisija GHG, dozvoljeno je preneti najviše do 5% godišnje količine iz naredne godine.

Ako su emisije iz člana 11. stav 2. tačka 5) ovog zakona u propisanom periodu, u određenoj godini manje od propisanog godišnjeg nivoa emisija GHG, taj višak je dozvoljeno preneti u naredne godine za dostizanje godišnjih nivoa emisija GHG do poslednje godine tog perioda.

Program prilagođavanja na izmenjene klimatske uslove

Član 13.

Ministarstvo priprema Program prilagođavanja na izmenjene klimatske uslove (u daljem tekstu: Program prilagođavanja) sa Akcionim planom radi identifikacije uticaja klimatskih promena na sektore i sisteme i utvrđivanja mera prilagođavanja na izmenjene klimatske uslove (u daljem tekstu: mera prilagođavanja) za one sektore i sisteme u kojima je potrebno smanjiti nepovoljne uticaje.

Program prilagođavanja donosi Vlada na predlog Ministarstva.

Program prilagođavanja se objavljuje u „Službenom glasniku Republike Srbije”.

Sadržaj Programa prilagođavanja

Član 14.

Program prilagođavanja se izrađuje i usvaja u skladu sa zakonom kojim se uređuje planski sistem i naročito sadrži:

- 1) analizu socio-ekonomske situacije koja utiče na prilagođavanje na izmenjene klimatske uslove;
- 2) analizu osmotrenih promena klime;
- 3) prikaz očekivanih promena klime;
- 4) analizu uticaja promena klime na sektore i sisteme;
- 5) identifikaciju sektora najpogođenijih klimatskim promenama;
- 6) opis željene promene koju treba postići, njenih elemenata i njihovih uzročno-posledičnih veza;
- 7) opšte i posebne ciljeve javne politike koji se žele postići;
- 8) predlog mera prilagođavanja;
- 9) razradu i procene dobiti i troškova različitih kombinacija mera prilagođavanja, kao i rezultate sprovedene analize efekata za svaku od kombinacija mera prilagođavanja;
- 10) rezultate procesa sprovedenih konsultacija i dodatnih analiza efekata razmatranih opcija na osnovu sprovedenih konsultacija;
- 11) listu mera prilagođavanja sa obrazloženjem i načinom njihovog ostvarivanja;
- 12) institucije odgovorne za sprovođenje mera prilagođavanja;
- 13) Akcioni plan.

Realizacija Programa prilagođavanja

Član 15.

Dokumenti javnih politika u sektorima najpogođenijim klimatskim promenama, kao i planski dokumenti autonomne pokrajine i jedinice lokalne samouprave izrađuju se uzimajući u obzir ciljeve Programa prilagođavanja.

Organi i organizacije nadležni za sprovođenje mera prilagođavanja sadržanih u Programu prilagođavanja, kao i za izradu i sprovođenje dokumenata javne politike iz stava 1. ovog člana, dužni su da do 15. marta svake godine, a počevši od druge kalendarske godine nakon godine usvajanja Programa prilagođavanja dostavljaju Ministarstvu izveštaj o sprovedenim merama prilagođavanja, kao i pojavama kao što su poplave, ekstremne temperature, suše i drugo i njihovim posledicama.

Vlada propisuje listu organa i organizacija kao i sadržinu i formu izveštaja, iz stava 2. ovog člana.

Učešće javnosti

Član 16.

Ministarstvo će o nacrtu Strategije, Akcionog plana i Programa prilagođavanja, obavestiti javnost i omogućiti davanje mišljenja i primedbi, u skladu sa zakonom kojim se propisuje izrada i usvajanje dokumenata javnih politika.

Nacionalni savet za klimatske promene

Član 17.

Ovim zakonom uspostavlja se Nacionalni savet za klimatske promene (u daljem tekstu: Savet), kao savetodavno telo Vlade.

Članove Saveta imenuje Vlada na period od pet godina uz mogućnost ponovnog izbora.

Savet čine predstavnici Ministarstva i drugih organa i organizacija, predstavnici naučne i stručne javnosti, kao i predstavnici civilnog društva, čija je oblast delovanja od značaja za utvrđivanje i sprovođenje aktivnosti u oblasti klimatskih promena, kao i predstavnik Poverenika za zaštitu ravnopravnosti.

Savet donosi Poslovnik o svom radu.

Savet vodi, u svojstvu predsednika, ministar nadležan za poslove zaštite životne sredine (u daljem tekstu: ministar).

Savet može u svoj rad da uključi i spoljne saradnike, stručne za oblast klimatskih promena.

Rad članova Saveta se ne plaća.

Administrativno-tehničke poslove za potrebe Saveta obavlja Ministarstvo.

Savet je dužan da dostavlja Vladi izveštaj o radu jednom godišnje.

III. POLITIKE I MERE ZA OGRANIČENJE EMISIJA GHG IZ IZVORA

1. MEHANIZAM ČISTOG RAZVOJA

Sprovođenje Mehanizma čistog razvoja

Član 18.

Mere za ograničenje emisija GHG, mogu se sprovoditi kroz programe i projekte u okviru Mehanizma čistog razvoja.

Vlada propisuje kriterijume i način odobravanja programa i projekata koji se realizuju u okviru Mehanizma čistog razvoja, izuzev kapitalnih projekata, u smislu zakona kojim se uređuje budžetski sistem.

2. DOSTUPNOST PODATAKA O EKONOMIČNOSTI POTROŠNJE GORIVA I EMISIJAMA CO₂ U VEZI SA PRODAJOM NOVIH PUTNIČKIH VOZILA

Dostupnost podataka o potrošnji goriva i emisijama CO₂

Član 19.

U cilju informisanosti potrošača i donošenja odluke o izboru pri kupovini ili uzimanju na lizing novih putničkih vozila, potrebno je obezbediti dostupnost podataka o ekonomičnosti potrošnje goriva i emisijama CO₂ iz tih vozila.

Oznaka o ekonomičnosti potrošnje goriva i emisijama CO₂ i zagađujućih materija u vazduh

Član 20.

Prodavac koji stavlja u promet model novog putničkog vozila dužan je da na prodajnom mestu ili u blizini putničkog vozila, o svom trošku, na jasno vidljiv način postavi, odnosno izloži oznaku o ekonomičnosti potrošnje goriva i emisijama CO₂ tog vozila.

Obrazac oznake iz stava 1. ovog člana, objavljuje Agencija za bezbednost saobraćaja u elektronskom obliku na svojoj internet stranici.

Ministar bliže propisuje sadržinu obrasca oznake o ekonomičnosti o potrošnji goriva i emisijama CO₂ iz stava 1. ovog člana.

Vodič o ekonomičnosti potrošnje goriva i emisijama CO₂ i zagađujućih materija u vazduh

Član 21.

Dobavljač mora u elektronskom obliku najkasnije do 31. decembra tekuće godine Agenciji za bezbednost saobraćaja slati listu modela svih novih vozila koje prodaje na teritoriji Republike Srbije sa podacima na propisanom obrascu.

Agencija za bezbednost saobraćaja objavljuje na svojoj internet stranici:

1) listu svih modela novih putničkih vozila koji se u toku godine prodaju u Republici Srbiji, sastavljenu po azbučnom redu marki putničkih vozila sa podacima iz stava 1. ovog člana, i

2) listu deset modela novih putničkih vozila sa najekonomičnijom potrošnjom goriva, poređanim prema rastućim vrednostima specifičnih emisija CO₂ za svaku vrstu goriva sa podacima iz stava 1. ovog člana.

Dobavljač najmanje jednom godišnje o svom trošku obezbeđuje vodič o ekonomičnosti potrošnje goriva, emisijama CO₂ i zagađujućih materija u vazduh (u daljem tekstu: vodič), koji sadrži i liste iz stava 2. tač. 1) i 2) ovog člana.

Dobavljač vodič objavljuje na svojoj internet stranici, a njegovu elektronsku verziju besplatno dostavlja prodavcu i Agenciji za bezbednost saobraćaja.

Prodavac mora obezbediti da je poslednja kompaktna verzija vodiča na njegovom prodajnom mestu u pisanom prenosivom elektronskom obliku besplatno dostupna potrošaču na njegov zahtev.

Ministar bliže propisuje obrazac sa podacima iz stava 1. ovog člana kao i sadržaj vodiča iz stava 3. ovog člana.

Plakat ili displej

Član 22.

Prodavac je dužan da za sve marke novog putničkog vozila izloženog ili ponuđenog na prodaju ili lizing, na prodajnom mestu vidno izloži plakat ili displej sa podacima o zvaničnoj potrošnji goriva i zvaničnim specifičnim emisijama CO₂ i zagađujućih materija u vazduh.

Ministar bliže propisuje izgled, dimenzije i sadržaj plakata, odnosno displeja.

Promocija

Član 23.

Dobavljač i prodavac dužni su da obezbede da sav promotivni materijal sadrži podatke o zvaničnoj potrošnji goriva i zvaničnoj specifičnoj emisiji CO₂ i zagađujućih materija u vazduh modela novog putničkog vozila na koje se odnosi.

Ministar bliže propisuje formu i sadržaj promotivnog materijala.

Zabrana prisustva oznaka, simbola ili natpisa

Član 24.

Zabranjeno je dovođenje u zabunu potencijalnih kupaca novih putničkih automobila korišćenjem oznaka, simbola ili natpisa koji se odnose na potrošnju goriva ili emisiju CO₂ i zagađujućih materija u vazduh na oznakama, u vodičima, na plakatima ili u promotivnoj literaturi iz čl. 20-23. ovog zakona.

IV. MONITORING, IZVEŠTAVANJE I VERIFIKACIJA EMISIJA GHG IZ POSTROJENJA I VAZDUHOPLOVNIH AKTIVNOSTI

1. DOZVOLA ZA EMISIJU GHG OPERATERU POSTROJENJA

Uslov za početak rada postrojenja

Član 25.

Pre početka rada postrojenja u kojem se obavlja aktivnost koja dovodi do emisije GHG, operater postrojenja dužan je da pribavi dozvolu za emisiju GHG (u daljem tekstu: dozvola).

Izuzetno od stava 1. ovog člana, za postrojenja ili delove postrojenja koji se koriste za istraživanje, razvoj i ispitivanje novih proizvoda i procesa, kao i za postrojenja koja koriste isključivo biomasu, nije potrebna dozvola.

Vlada propisuje vrste aktivnosti i gasove iz stava 1. ovog člana za koje je potrebno pribaviti dozvolu.

Zahtev za izdavanje dozvole

Član 26.

Operater postrojenja podnosi Ministarstvu zahtev za izdavanje dozvole.

Zahtev iz stava 1. ovog člana sadrži:

- 1) podatke o operateru postrojenja;
- 2) opis i lokaciju postrojenja i aktivnosti koje se obavljaju u postrojenju, uključujući tehnologije koje se koriste;
- 3) podatke o sirovinama i drugim materijalima čija upotreba može da dovede do emisije GHG;
- 4) podatke o vrsti i izvoru emisija GHG;
- 5) netehnički rezime podataka koji se odnosi na podatke iz tač. 1) - 4) ovog stava.

Operater postrojenja dužan je da uz zahtev iz stava 1. ovog člana dostavi i plan monitoringa emisija GHG iz postrojenja (u daljem tekstu: plan monitoringa) u dva primerka.

Razmatranje zahteva

Član 27.

Ministarstvo razmatra podneti zahtev i ako utvrdi da on ne sadrži propisane podatke, odnosno ukoliko nije dostavljen plan monitoringa, obavestiće podnosioca zahteva o utvrđenim nedostacima i odrediće mu rok u kom je dužan da dostavi podatke odnosno plan monitoringa koji nedostaju.

Ako podnosilac zahteva u određenom roku ne postupi po zahtevu Ministarstva iz stava 1. ovog člana i ne otkloni nedostatke Ministarstvo odbacuje takav zahtev.

Ocena Agencije za zaštitu životne sredine

Član 28.

Ministarstvo u roku od pet dana od dana prijema potpunog zahteva za izdavanje dozvole sa planom monitoringa isti, zajedno sa planom monitoringa, dostavlja Agenciji za zaštitu životne sredine (u daljem tekstu: Agencija).

Agencija ocenjuje dostavljeni plan monitoringa, i u roku od najviše dva meseca od dana prijema dokumenata iz stava 1. ovog člana, dostavlja Ministarstvu izveštaj koji sadrži ocenu da li je plan monitoringa izrađen u skladu sa propisima i da li je operater postrojenja u stanju da obezbedi monitoring i izveštavanje o emisijama GHG u skladu sa ovim zakonom.

Prilikom ocene plana monitoringa Agencija može tražiti od podnosioca zahteva da joj u određenom roku dostavi dodatne informacije koje je podnosilac zahteva propustio da navede u planu monitoringa odnosno ukoliko neke od dostavljenih informacija u planu monitoringa nisu navedene, međusobno su kontradiktorne ili nisu dovoljno precizne prema zahtevima propisa iz člana 35. stav 7. ovog zakona.

Dozvola

Član 29.

Ministarstvo izdaje dozvolu u roku od najviše četiri meseca od prijema potpunog zahteva za izdavanje dozvole, na osnovu pozitivne ocene Agencije iz člana 28. ovog zakona.

Dozvola sadrži:

- 1) naziv i adresu operatera postrojenja kao i adresu postrojenja;
- 2) opis aktivnosti i emisija GHG iz postrojenja;
- 3) obavezu vršenja monitoringa emisije GHG na način propisan planom monitoringa;
- 4) obavezu dostavljanja verifikovanog izveštaja o emisijama GHG.

Plan monitoringa sa pratećom dokumentacijom sastavni je deo dozvole.

Dozvola se izdaje za postrojenje ili deo postrojenja, a može se izdati i jedinstvena dozvola za više postrojenja ukoliko se nalaze na istoj lokaciji i njima upravlja isti operater postrojenja.

Dozvola se izdaje u formi rešenja na koje nije dozvoljena žalba, ali se može pokrenuti upravni spor.

Revizija dozvole

Član 30.

Ministarstvo po službenoj dužnosti svakih pet godina ponovo razmatra izdatu dozvolu i po potrebi vrši izmene i dopune iste.

Izmene i dopune dozvole u skladu sa stavom 1. ovog člana vrše se u slučaju izmena zakona i drugih propisa.

Izmena dozvole

Član 31.

Operater postrojenja obaveštava Ministarstvo o svakoj nameravanoj promeni vrste aktivnosti, promena kapaciteta postojećih postrojenja i izgradnja novih postrojenja na lokaciji, promena goriva i glavnih sirovina koje se koriste u postrojenju.

Ministarstvo procenjuje promene iz stava 1. ovog člana i ako utvrdi da su promene takve da utiču na dozvolu, u roku od 30 dana od dana prijema obaveštenja, zahteva od operatera postrojenja da u određenom roku podnese zahtev za izmenu dozvole.

Uz zahtev iz stava 2. ovog člana operater postrojenja dostavlja i izmenjeni plan monitoringa, ako je Ministarstvo procenilo da je i to potrebno.

Ako operater postrojenja u određenom roku ne podnese zahtev za izmenu dozvole smatraće se da je odustao od promene iz stava 1. ovog člana.

Na postupak izmene dozvole primenjuju se odredbe čl. 26-29. ovog zakona.

Smatraće se da nameravana promena ne utiče na dozvolu i da operater postrojenja može izvršiti nameravanu promenu, ako u roku od 30 dana od dana dostavljanja Ministarstvu obaveštenja o nameravanoj promeni, ne primi zahtev Ministarstva iz stava 2. ovog člana.

Operater postrojenja obaveštava Ministarstvo i o svakoj nameravanoj promeni operatera odnosno podataka o operateru.

Ako Ministarstvo dobije obaveštenje iz stava 7. ovog člana, izmeniće dozvolu u roku od 30 dana od dana prijema obaveštenja.

Prestanak važenja dozvole

Član 32.

Ministarstvo donosi rešenje o prestanku važenja dozvole ako od operatera postrojenja primi obaveštenje ili na drugi način sazna:

- 1) o prestanku važenja integrisane dozvole;
- 2) o prestanku obavljanja aktivnosti u postrojenju;
- 3) da rad postrojenja nije moguć iz tehničkih razloga;
- 4) da postrojenje ne radi i njegovo ponovno pokretanje nije moguće;
- 5) da se u postrojenju ne obavlja aktivnost i operater postrojenja ne može da garantuje da će postrojenje nastaviti sa radom u roku od šest meseci od prestanka rada, odnosno u roku od 18 meseci u slučaju prestanka rada usled nepredviđenih okolnosti na koje operater ne može da utiče.

Odredba iz stava 1. tačka 5) ovog člana ne primenjuje se na postrojenja u rezervi ili u stanju pripravnosti i na postrojenja koja svoje aktivnosti obavljaju sezonski ako:

- 1) operater postrojenja ima dozvolu iz člana 29. ovog zakona kao i integrisanu dozvolu ukoliko je propisana za to postrojenje;
- 2) je tehnički moguće pokrenuti obavljanje aktivnosti postrojenja bez fizičkih promena na postrojenju;
- 3) se postrojenje redovno održava.

2. ODOBRENJE PLANA MONITORINGA GHG OPERATERU VAZDUHOPLOVA

Dostavljanje plana monitoringa

Član 33.

Operater vazduhoplova koji poseduje operativnu dozvolu u skladu sa zakonom kojim se uređuje vazdušni saobraćaj dužan je da Ministarstvu dostavi plan monitoringa najkasnije četiri meseca po stupanju na snagu propisa iz stava 3. ovog člana.

Operater vazduhoplova koji je u postupku izdavanja operativne dozvole dužan je da Ministarstvu dostavi plan monitoringa najkasnije dva meseca pre započinjanja vazduhoplovnih aktivnosti na osnovu operativne dozvole.

Vlada propisuje vazduhoplovne aktivnosti i gasove za koje nije potrebno dostaviti plan monitoringa.

Odobrenje plana monitoringa

Član 34.

Ministarstvo u roku od pet dana od dana prijema plana monitoringa iz člana 33. st. 1. i 2. ovog zakona, isti dostavlja Direktoratu civilnog vazduhoplovstva Republike Srbije (u daljem tekstu: Direktorat).

Direktorat ocenjuje dostavljeni plan monitoringa i u roku od najviše dva meseca od dana prijema dokumenata iz stava 1. ovog člana dostavlja Ministarstvu izveštaj koji sadrži ocenu da li je plan monitoringa izrađen u skladu sa propisima i da li je operater vazduhoplova u stanju da obezbedi monitoring i izveštavanje o emisijama GHG skladu sa ovim zakonom.

Prilikom ocene plana monitoringa Direktorat može tražiti od operatera vazduhoplova da mu dostavi dodatne informacije u određenom roku.

Ministarstvo daje odobrenje na plan monitoringa u roku od najviše četiri meseca od prijema plana monitoringa, na osnovu pozitivne ocene Direktora.

Odobrenje se izdaje u formi rešenja na koje nije dozvoljena žalba, ali se može pokrenuti upravni spor.

3. MONITORING I IZVEŠTAVANJE O EMISIJAMA GHG IZ POSTROJENJA I VAZDUHOPLOVNIH AKTIVNOSTI

Plan monitoringa

Član 35.

Operater postrojenja i operater vazduhoplova (u daljem tekstu: operater) dužan je da vrši monitoring emisije GHG na osnovu odobrenog plana monitoringa koji je sastavni deo dozvole odnosno na koji je Ministarstvo dalo odobrenje.

Osim obaveze iz stava 1. ovog člana operater vazduhoplova može da vrši i monitoring podataka o tonskim kilometrima.

Plan monitoringa sastoji se naročito od detaljnih, potpunih i transparentnih podataka o metodologiji monitoringa emisije GHG pojedinačnog postrojenja ili vazduhoplova.

Sastavni deo plana monitoringa su pisane procedure za postupke koji se primenjuju prilikom monitoringa i izveštavanja, kao i prateća dokumentacija.

U postupku ocene plana monitoringa Agencija odnosno Direktorat daju saglasnost za primenu određenih elemenata metodologije monitoringa, odnosno određenih pisanih procedura odnosno njihovih delova.

Ministarstvo na svojoj internet prezentaciji objavljuje određene elemente potrebne za primenu metodologije monitoringa kao što su standardni faktori, metode procene za utvrđivanje udela biomase i drugo.

Ministar, a za vazduhoplovne aktivnosti uz saglasnost ministra nadležnog za poslove saobraćaja, propisuje sadržaj plana monitoringa, pisane procedure i prateću dokumentaciju koja se dostavlja uz plan monitoringa.

Izmena plana monitoringa

Član 36.

Operater je dužan da redovno proverava da li plan monitoringa odražava prirodu i način rada postrojenja ili aktivnosti vazduhoplova, kao i da li metodologija monitoringa emisije GHG može da se poboljša, te da na osnovu toga vrši izmene plana monitoringa.

Operater je dužan da o predlozima za izmenu plana monitoringa bez odlaganja obavesti Ministarstvo.

Ako utvrdi da predložene izmene plana monitoringa u konkretnom slučaju nisu značajne, Ministarstvo obaveštava operatera da je dužan da izmenjeni plan monitoringa sa pratećom dokumentacijom dostavi Ministarstvu do 31. decembra tekuće godine.

Ako utvrdi da su predložene izmene plana monitoringa značajne, Ministarstvo obaveštava operatera da je dužan da mu izmenjeni plan monitoringa sa pratećom dokumentacijom bez odlaganja dostavi na odobrenje.

Na postupak odobrenja izmenjenog plana monitoringa primenjuju se odredbe čl. 28. i 34. ovog zakona.

Operater je dužan da vodi evidenciju o svim izmenama plana monitoringa.

Ministar, a za vazduhoplovne aktivnosti uz saglasnost ministra nadležnog za poslove saobraćaja, propisuje razloge za izmenu plana monitoringa, značajne izmene plana monitoringa, kao i sadržaj evidencije o izmenama plana monitoringa.

Pojednostavljeni plan monitoringa

Član 37.

Operater postrojenja koji upravlja postrojenjem sa niskim emisijama GHG može Ministarstvu podneti zahtev za odobrenje korišćenja pojednostavljenog plana monitoringa.

Neće se smatrati postrojenjem sa niskim emisijama GHG postrojenje koje obavlja propisane aktivnosti kojima je obuhvaćen N₂O.

Ministar propisuje uslove koje mora da ispuni postrojenje da bi se smatralo postrojenjem sa niskim emisijama GHG, kao i uslove, aktivnosti, postupke, načine kontrole i potrebnu dokumentaciju koju treba dostaviti kako bi operater iz stava 1. ovog člana mogao da koristi pojednostavljeni plan monitoringa.

Sprovođenje izmenjenog plana monitoringa

Član 38.

Pre dobijanja obaveštenja i odobrenja iz člana 36. st. 3. i 4. ovog zakona, operater može da sprovodi monitoring i izveštavanje koristeći izmenjeni plan monitoringa, ako se može pretpostaviti da predložene izmene nisu značajne, ili u slučaju kada bi monitoring u skladu sa prvobitnim planom monitoringa dao nepotpune podatke o emisiji GHG.

Ako operater može pretpostaviti da su predložene izmene značajne, operater je dužan da sprovede oba plana monitoringa i izveštavanja (prvobitni i izmenjeni), uz paralelno vođenje privremene dokumentacije.

Nakon dobijanja obaveštenja ili odobrenja u skladu sa članom 36. ovog zakona, operater je dužan da koristi samo podatke koji se odnose na izmenjeni plan monitoringa i da sprovodi celokupni monitoring i izveštavanje koristeći samo izmenjeni plan monitoringa.

Metodologije monitoringa emisije GHG

Član 39.

Monitoring emisija GHG vrši se na osnovu propisane metodologije.

Ministar propisuje metodologije monitoringa emisija GHG iz postrojenja i uslove za njihovu primenu.

Ministar uz saglasnost ministra nadležnog za poslove saobraćaja, propisuje metodologiju monitoringa emisija GHG za operatere vazduhoplova.

Procena primene određene metodologije monitoringa

Član 40.

Ako operater postrojenja tvrdi, da primena određene metodologije monitoringa nije tehnički izvodljiva, Agencija procenjuje opravdanost te primedbe uzimajući u obzir tehničke i tehnološke karakteristike tog postrojenja.

Ako operater postrojenja tvrdi, da primena određene metodologije monitoringa dovodi do neopravdano visokih troškova, Agencija procenjuje opravdanost te primedbe, uzimajući u obzir da li su troškovi monitoringa veći od koristi.

Način procene tehničke izvodljivosti i neopravdano visokih troškova bliže se uređuju propisom koji donosi ministar.

Upravljanje i kontrola podataka

Član 41.

Operater uspostavlja, dokumentuje, sprovodi i održava pisane procedure za prikupljanje i korišćenje podataka pri monitoringu i izveštavanju o emisijama GHG, sa efikasnim kontrolnim sistemom, čime se omogućava da se pripremi izveštaj o emisijama GHG i izveštaj o tonskim kilometrima bez pogrešno prikazanih podataka i u skladu sa planom monitoringa.

Operater je dužan da redovno proverava delotvornost kontrolnog sistema, i da ga zajedno sa pisanim procedurama za prikupljanje i korišćenje podataka pri monitoringu i izveštavanju o emisijama GHG, po potrebi poboljšava, uzimajući u obzir i preporuke verifikatora iz izveštaja o verifikaciji, kao i da po potrebi prilagodi plan monitoringa.

Ministar, a za vazduhoplovne aktivnosti uz saglasnost ministra nadležnog za poslove saobraćaja, propisuje sadržaj pisanih procedura i kontrolnog sistema.

Čuvanje dokumenata i podataka

Član 42.

Operater je dužan da sve relevantne podatke prikupljene u skladu sa članom 41. ovog zakona kao i dokumenta sačinjena i dobijena u skladu sa obavezama iz ovog zakona, čuva najmanje deset godina.

Podaci i dokumenta iz stava 1. ovog člana moraju se učiniti dostupnim na zahtev Ministarstva, Agencije, Direktorata i verifikatora koji verifikuje izveštaj o godišnjim emisijama GHG odnosno izveštaj o tonskim kilometrima.

Ministar, a za vazduhoplovne aktivnosti uz saglasnost ministra nadležnog za poslove saobraćaja, propisuje minimum podataka i dokumenata, koji se čuvaju u skladu sa stavom 1. ovog člana.

Izveštavanje

Član 43.

Operater je dužan da do 31. marta tekuće godine dostavi Agenciji odnosno Direktoratu verifikovani izveštaj o emisijama GHG sa izveštajem o verifikaciji za prethodnu kalendarsku godinu, za postrojenja i iz sektora vazdušnog saobraćaja.

Izuzetno od stava 1. ovog člana, izveštaj o emisijama GHG koji operater koji prvi put počinje sa radom podnosi u prvoj godini nakon dobijanja dozvole iz člana 29.

ovog zakona, odnosno odobrenja iz člana 34. ovog zakona, obuhvata period od dana početka rada do 31. decembra te godine.

Operater postrojenja koje je prestalo sa radom, odnosno u slučaju stečaja stečajni upravnik, dužan je da bez odlaganja dostavi Agenciji odnosno Direktoratu verifikovan izveštaj o emisijama gasova za period od 1. januara tekuće godine do dana prestanka rada postrojenja.

Operater koji je u periodima od 1. januara do 31. decembra 2005. godine, od 1. januara 2008. do 31. decembra 2010. godine i od 1. januara 2016. do 31. decembra 2017. godine obavljao propisane aktivnosti najmanje jedan dan u kalendarskoj godini, dostavlja, uz izveštaj o emisijama GHG koji prvi put podnosi Agenciji odnosno Direktoratu i podatke o nivou aktivnosti i emisijama iz tih aktivnosti, za ove godine (u daljem tekstu: istorijski nivo aktivnosti).

Ministar, a za vazduhoplovne aktivnosti uz saglasnost ministra nadležnog za poslove saobraćaja, propisuje formu i sadržaj izveštaja o emisijama iz st. 1-3. ovog člana, kao i vrstu i način dobijanja podataka o istorijskom nivou aktivnosti i emisijama iz tih aktivnosti.

Konzervativna procena emisije GHG

Član 44.

Ako operater u roku utvrđenom u članu 43. ovog zakona ne dostavi verifikovan izveštaj o godišnjoj emisiji GHG, odnosno ako taj izveštaj nije izrađen ili nije verifikovan u skladu sa odredbama ovog zakona, Agencija odnosno Direktorat vrši konzervativnu procenu emisije GHG koja zamenjuje izveštaj o godišnjoj emisiji GHG.

Ako u svom izveštaju verifikator navede da u izveštaju o emisijama GHG postoje pogrešno prikazani podaci koji nisu od ključnog značaja, a koje operater nije ispravio u svom izveštaju, Agencija odnosno Direktorat procenjuju značaj pogrešno prikazanih podataka.

Kada utvrdi da su podaci iz stava 2. ovog člana od značaja za izveštavanje, Agencija odnosno Direktorat vrši konzervativnu procenu emisije GHG za aktivnosti za koje je utvrđeno da su podaci pogrešno prikazani.

Agencija odnosno Direktorat na osnovu procene iz stava 3. ovog člana obaveštava operatera o potrebi i načinu izmene izveštaja o emisiji GHG.

Operater je dužan da o obaveštenju iz stava 4. ovog člana obavesti verifikatora.

Izveštavanje o poboljšanjima metodologije monitoringa

Član 45.

Operater je dužan da dostavi Ministarstvu izveštaj o poboljšanjima metodologije monitoringa na koji Ministarstvo daje odobrenje.

Ako izveštaj o verifikaciji iz člana 43. ovog zakona sadrži primedbe koje se odnose na netačnosti ili neusklađenosti podataka u izveštaju o emisijama GHG ili sadrži predloge za poboljšanje tog izveštaja, operater priprema izveštaj i dostavlja ga Ministarstvu na odobrenje do 30. juna godine u kojoj je izdat izveštaj o verifikaciji.

U izveštaju iz stava 2. ovog člana operater navodi koje primedbe i predloge iz izveštaja o verifikaciji je prihvatio, odnosno rokove u kojima će ih prihvatiti, a za primedbe i predloge koje nije prihvatio, operater je dužan da navede obrazloženje zašto oni ne dovode do poboljšanja metodologije monitoringa, odnosno kako dovode do neopravdano visokih troškova.

Izuzetno od stava 2. ovog člana, operater koji upravlja postrojenjem sa niskim emisijama GHG nije dužan da podnese izveštaj iz stava 2. ovog člana.

Na postupak davanja odobrenja na izveštaje iz st. 1. i 2. ovog člana, primenjuju se odredbe čl. 28. i 34. ovog zakona.

Ministar propisuje rokove za podnošenje i sadržaj izveštaja iz stava 1. ovog člana.

4. VERIFIKACIJA I AKREDITACIJA

Verifikacija izveštaja

Član 46.

Akreditovani verifikator, po propisanoj proceduri, vrši verifikaciju izveštaja iz člana 43. ovog zakona i operateru izdaje izveštaj o verifikaciji.

ATS po propisanoj proceduri, akredituje pravno lice koje ispunjava propisane uslove kao verifikatora.

Ministar propisuje uslove koje moraju da ispune verifikatori, proceduru i kriterijume verifikacije kao i sadržinu izveštaja o verifikaciji.

Pitanja akreditacije

Član 47.

Na pitanja akreditacije koja nisu posebno uređena ovim zakonom, primenjuju se odredbe zakona kojim se uređuje akreditacija i drugih opštih akata ATS, odnosno pravila akreditacije koje objavljuje ATS.

Prijava za akreditaciju

Član 48.

Uz prijavu za akreditaciju, podnosilac zahteva dostavlja dokumentaciju propisanu zakonom kojim se uređuje akreditacija i drugim opštim aktima ATS, kao i podatke relevantne za: ocenu kompetentnosti za sprovođenje verifikacije, ocenu postupka verifikacije kao i utvrđivanje ispunjenosti uslova za verifikatore iz propisa donetog na osnovu ovog zakona.

Ministar propisuje podatke relevantne za: ocenu kompetentnosti za sprovođenje verifikacije, ocenu postupka verifikacije kao i utvrđivanje ispunjenosti uslova za verifikatore iz propisa donetog na osnovu ovog zakona.

Ocenjivanje verifikatora

Član 49.

U postupku akreditacije, kao i u postupku nadzora nad radom akreditovanih verifikatora, ATS ocenjuje:

- 1) ispunjenost zahteva propisanih zakonom kojim se uređuje akreditacija;
- 2) ispunjenost uslova propisanih ovim zakonom i propisima donetim na osnovu ovog zakona;
- 3) kompetentnost za vršenje verifikacije u skladu sa ovim zakonom i propisima donetim na osnovu ovog zakona;
- 4) da li se verifikacija vrši u skladu s ovim zakonom i propisima donetim na osnovu ovog zakona.

Tim za ocenjivanje

Član 50.

U postupku akreditacije tim za ocenjivanje naročito vrši:

- 1) pregled svih relevantnih dokumenata i zapisa koji se dostavljaju uz prijavu za akreditaciju;
- 2) obilazak prostorija podnosioca zahteva radi pregleda reprezentativnog uzorka interne verifikacione dokumentacije i ocenjivanja primene sistema menadžmenta kvalitetom kod podnosioca zahteva i verifikacionih procedura ili procesa koje uspostavlja podnosilac prijave;
- 3) ocenu reprezentativnog dela obima akreditacije za koji je zatražena akreditacija i rada i kompetentnosti reprezentativnog broja osoblja podnosioca prijave koje učestvuje u verifikaciji.

U postupku akreditacije tim za ocenjivanje mora da ispuni uslove i primeni procedure definisane propisima iz člana 47. ovog zakona.

Pored uslova određenih propisima iz člana 47. ovog zakona, tim za ocenjivanje mora da ispunjava i uslove u pogledu sastava tima za ocenjivanje, kompetentnosti ocenjivača koji ocenjuje verifikatora, odnosno vođe tima, člana tima i osoba koje donose odluke o dodeli, proširenju ili obnavljanju akreditacije, kao i uslove koje moraju da ispune tehnički eksperti koje ATS može da uključi u ocenjivački tim.

Ministar propisuje uslove iz stava 3. ovog člana.

Obaveze verifikatora

Član 51.

Verifikator je dužan da svake godine do 15. novembra ATS dostavi informacije o planiranom vremenu i mestu verifikacije koje je predvideo u vremenskom planu, kao i adresu i druge informacije o operaterima čiji izveštaji o emisijama GHG ili tonskim kilometrima podležu verifikaciji, kao i o izmenama tih informacija, bez odlaganja.

Informacije iz stava 1. ovog člana ATS koristi za izradu programa nadzora nad radom verifikatora i izveštaja o nadzoru nad radom verifikatora.

Program nadzora nad radom verifikatora

Član 52.

ATS do 31. decembra tekuće godine dostavlja Ministarstvu program nadzora nad radom verifikatora za narednu godinu.

Program nadzora nad radom verifikatora sadrži popis verifikatora koje je akreditovao ATS i koja su ga u skladu sa odredbama člana 51. ovog zakona obavestili da nameravaju da sprovode verifikaciju u Republici Srbiji.

Program nadzora nad radom verifikatora sadrži naročito:

- 1) predviđeno vreme i mesto verifikacije;
- 2) informacije o aktivnostima koje je ATS planirao za tog verifikatora, posebno aktivnosti nadzora i ponovnog ocenjivanja;
- 3) datume predviđene ocene rada u praksi, koju sprovodi ATS kako bi ocenio verifikatora, uključujući adresu i druge informacije o operaterima koje će običi prilikom ocenjivanja.

ATS do 1. juna tekuće godine dostavlja Ministarstvu izveštaj o realizaciji radnog programa za prethodnu godinu, koji sadrži podatke o svakom verifikatoru kojeg je akreditovao ATS.

Ministar propisuje formu i sadržaj izveštaja iz stava 4. ovog člana.

Administrativne mere i obaveštavanje o obimu akreditacije verifikatora

Član 53.

ATS može da suspenduje, povuče ili smanji obim akreditacije verifikatora ako verifikator ne ispunjava zahteve iz ovog zakona.

ATS suspenduje akreditaciju ili smanjuje obim akreditacije u bilo kojem od sledećih slučajeva:

- 1) verifikator je ozbiljno prekršio zahteve iz ovog zakona;
- 2) verifikator uporno i u više navrata nije ispunjavao zahteve iz ovog zakona;
- 3) verifikator je prekršio druge posebne odredbe i uslov iz pravila akreditacije i drugih akata ATS;

ATS povlači akreditaciju ako:

- 1) verifikator nije otklonio uzorke na osnovu kojih je donešena odluka o suspenziji akreditacije;
- 2) je član najvišeg rukovodstva verifikatora proglašen krivim za prevaru;
- 3) je verifikator namerno dao pogrešne informacije.

Protiv odluke ATS o suspenziji, povlačenju ili smanjenju obima akreditacije u skladu sa st. 2. i 3. može se podneti žalba ATS u skladu sa odredbama zakona kojim se uređuje oblast akreditacije.

ATS obaveštava Ministarstvo o suspenziji, povlačenju ili smanjenju obima akreditacije verifikatora, odnosno o prekidu suspenzije ili promeni odluke o suspenziji, povlačenju ili smanjenju obima akreditacije na osnovu žalbe.

Ministarstvo svake godine ATS dostavlja informacije o:

- 1) rezultatima provere izveštaja operatera i izveštaja o verifikaciji, posebno o utvrđenim neusaglašenostima verifikatora;
- 2) relevantnim rezultatima inspekcijskih pregleda operatera koji sadrže utvrđenu neusaglašenost verifikatora;
- 3) rezultatima ocenjivanja interne verifikacione dokumentacije verifikatora.

Prigovor na verifikatora

Član 54.

Ministarstvo, operater ili druga zainteresovana strana može ATS da uputi prigovor koji se odnosi na verifikatora.

Prigovor iz stava 1. ovog člana može se podneti i iz razloga neusaglašenosti verifikatora iz člana 53. stav 6. tač. 1) i 2) ovog zakona.

5. DOSTAVLJANJE I PRISTUP INFORMACIJAMA

Dostavljanje

Član 55.

Ministar propisuje način i formu dostavljanja dokumenata propisanih čl. 26, 31, 33, 35, 36, 37, 43, 45. i 46. ovog zakona.

Pristup informacijama

Član 56.

Ministarstvo čini dostupnim javnosti izveštaje o emisiji gasova u skladu sa propisom kojim se uređuje pristup informacijama od javnog značaja.

Poslovnom tajnom ne mogu se označiti podaci koji se odnose na emisije, stanje životne sredine i moguće negativne uticaje i posledice, rezultate monitoringa i inspekcijски nadzor.

V. SISTEM ZA MONITORING I IZVEŠTAVANJE O NACIONALNIM EMISIJAMA GHG

Nacionalni sistem inventara GHG

Član 57.

Nacionalni Sistem inventara GHG uspostavlja se, vodi i konstantno unapređuje kako bi se, u skladu sa zahtevima Konvencije, osigurala procena emisija GHG iz izvora i uklanjanja putem ponora, kao i pravovremenost, transparentnost, tačnost, doslednost, uporedivost i potpunost inventara GHG.

Inventar GHG i izveštaj o inventaru GHG

Član 58.

Nacionalni inventar GHG (u daljem tekstu: Inventar GHG) je baza podataka koja sadrži naročito:

- 1) podatke o aktivnostima;
- 2) primenjene emisione faktore;
- 3) podatke o emisijama GHG iz izvora i uklanjanja pomoću ponora;
- 4) druge podatke potrebne za izradu izveštaja.

Na osnovu Inventara GHG izrađuje se Nacionalni izveštaj o inventaru GHG (u daljem tekstu: Izveštaj o inventaru GHG).

Agencija uspostavlja i vodi Inventar GHG i priprema Izveštaj o inventaru GHG.

Izveštaj o inventaru GHG, sastavni je deo Izveštaja o stanju životne sredine u Republici Srbiji.

Agencija izrađuje do 15. januara svake godine Inventar GHG.

Agencija izrađuje do 15. marta svake godine Izveštaj o inventaru GHG.

Agencija izrađuje do 31. jula svake godine inventar GHG sa privremenim podacima za prethodnu godinu.

Ministar bliže propisuje sadržinu Inventara GHG i Izveštaja o inventaru GHG.

Dostavljanje podataka za izradu Nacionalnog inventara GHG

Član 59.

Organi i organizacije nadležni za vođenje ili upravljanje informacionim sistemima i bazama podataka koje sadrže podatke potrebne za izradu Inventara GHG, dostavljaju podatke Agenciji i osiguravaju kvalitet podataka i sprovode kontrolu kvaliteta podataka.

Vlada propisuje organe i organizacije iz stava 1. ovog člana i vrstu podataka potrebnih za izradu Inventara GHG.

Vlada može u propisu iz stava 2. ovog člana utvrditi i obavezu drugih pravnih ili fizičkih lica koja obavljaju određenu delatnost da dostave podatke potrebne za izradu Nacionalnog inventara GHG, a kojima ne raspolažu organi i organizacije iz stava 1. ovog člana.

Zaključenje sporazuma

Član 60.

Agencija sa organima i organizacijama iz člana 59. stava 1. ovog zakona zaključuje sporazum kojim se utvrđuju obaveze tih organa i organizacija naročito podaci, rokovi, oblik i način za njihovo dostavljanje Agenciji.

Osiguranje kvaliteta i kontrola kvaliteta podataka

Član 61.

Agencija izrađuje i sprovodi Plan osiguranja kvaliteta i kontrole kvaliteta podataka za potrebe izrade i unapređenja kvaliteta Inventara GHG.

Agencija koordinira aktivnosti sa organima i organizacijama iz člana 59. ovog zakona, kako bi osigurala kvalitet i obezbedila kontrolu kvaliteta podataka u skladu sa planom iz stava 1. ovog člana.

Organi i organizacije iz člana 59. ovog zakona postupaju po procedurama iz plana iz stava 1. ovog člana i o svim realizovanim i planiranim izmenama obaveštavaju Agenciju uz koje dostavljaju i obrazloženje.

VI. PROJEKCIJE EMISIJA GHG IZ IZVORA I UKLANJANJA POMOĆU PONORA

Projekcije emisija GHG iz izvora i uklanjanja pomoću ponora

Član 62.

Ministarstvo priprema projekcije antropogenih emisija GHG iz izvora i njihovog uklanjanja pomoću ponora (u daljem tekstu: projekcije) kao osnovu za utvrđivanje i procenu mogućnosti ograničenja emisija GHG, donošenje politika i mera za ekonomski isplativo ograničenje emisija GHG, kao i za monitoring dostizanja ograničenja emisija GHG.

Projekcije se izrađuju za gasove ili grupe gasova, kao i za sektore i kategorije i unapređuju se po potrebi.

Projekcije za relevantne sektore izrađuju se u saradnji sa nadležnim ministarstvima.

VII. SISTEM ZA IZVEŠTAVANJE O POLITIKAMA, MERAMA I PROJEKCIJAMA GHG

Sistem za izveštavanje o politikama, merama i projekcijama GHG

Član 63.

U cilju obezbeđenja pravovremenosti, transparentnosti, tačnosti, doslednosti, uporedivosti i potpunosti informacija o politikama i merama i projekcijama, uspostavlja se, održava i kontinuirano unapređuje sistem za izveštavanje o politikama i merama i projekcijama GHG.

Sistem podrazumeva institucionalne, pravne i proceduralne mehanizme za izveštavanje o politikama i merama i projekcijama antropogenih emisija GHG iz izvora i uklanjanja pomoću ponora.

Organi i organizacije uključujući organe i organizacije lokalnih samouprava nadležne za poslove zaštite životne sredine dužni su da vrše procenu efekata politika i mera na nivo emisija GHG iz svoje nadležnosti i o njima izveštavaju Ministarstvo.

Vlada određuje listu organa i organizacija iz stava 3. ovog člana, sadržaj, oblik i rokove za izveštavanje Ministarstva.

Izveštavanje o realizaciji planskih dokumenata

Član 64.

Ministarstvo izveštava Vladu o realizaciji Akcionog plana, Programa prilagođavanja, realizaciji politika i mera, projekcijama i postizanju kvantitativnih ciljeva iz Strategije.

Izveštaje iz stava 1. ovog člana Vlada podnosi Narodnoj skupštini.

Ministarstvo izveštaje iz stava 1. ovog člana kao i sve relevantne procene troškova i efekata politika i mera kojima se ograničavaju ili smanjuju emisije GHG iz izvora ili povećavaju uklonjene količine putem ponora, značajne informacije na kojima se te procene zasnivaju, opise modela i korišćene metodološke pristupe, definicije i pretpostavke na kojima se zasnivaju, stavlja na uvid javnosti na svojoj internet stranici.

Vlada propisuje formu, sadržaj i rokove za dostavljanje izveštaja iz stava 1. ovog člana.

Izveštavanje prema zahtevima Konvencije

Član 65.

U skladu sa obavezama koje proizilaze iz Konvencije, Ministarstvo priprema Dvogodišnji izveštaj i Izveštaj Republike Srbije prema Okvirnoj konvenciji UN o promeni klime.

Izveštaje iz stava 1. ovog člana usvaja Vlada.

Izveštaje iz stava 1. ovog člana Ministarstvo stavlja na uvid javnosti na svojoj internet stranici.

VIII. ADMINISTRATIVNE TAKSE

Obaveza plaćanja administrativne takse

Član 66.

Operater snosi troškove plaćanja administrativnih taksi, utvrđenih u skladu sa posebnim propisima, za:

- 1) podnošenje zahteva za izdavanje dozvole u skladu sa ovim zakonom;
- 2) izdavanje dozvole u skladu sa ovim zakonom;
- 3) izdavanje odobrenja u skladu sa ovim zakonom:

- 4) izmenu dozvole;
- 5) izmenu plana monitoringa.

Administrativne takse prihod su budžeta Republike Srbije.

IX. NADZOR

Inspeksijski nadzor

Član 67.

Nadzor nad primenom ovog zakona i propisa donetih na osnovu njega vrši ministarstvo nadležno za poslove zaštite životne sredine, Direktorat, i ministarstvo nadležno za poslove trgovine.

Inspeksijski nadzor vrši ministarstvo nadležno za poslove zaštite životne sredine preko inspektora za zaštitu životne sredine, Direktorat preko vazduhoplovnih inspektora i ministarstvo nadležno za poslove trgovine preko tržišnih inspektora.

Inspektor za zaštitu životne sredine vrši inspeksijski nadzor nad primenom odredaba ovog zakona koje se odnose na obaveze operatera postrojenja, vazduhoplovni inspektor nad primenom odredaba koje se odnose na obaveze operatera vazduhoplova, a tržišni inspektor nad primenom odredaba ovog zakona koje se odnose na dostupnost informacija potrošačima o ekonomičnosti potrošnje goriva i emisijama CO₂ iz novih putničkih vozila.

Na postupak vršenja inspeksijskog nadzora primenjuju se odredbe zakona koji uređuje inspeksijski nadzor, ako ovim zakonom nije drugačije propisano.

Prava i dužnosti inspektora

Član 68.

U vršenju inspeksijskog nadzora tržišni inspektor ima pravo i dužnost da utvrđuje:

- 1) da li je prodavac koji stavlja u promet model novog putničkog vozila na prodajnom mestu i u blizini putničkog vozila na jasno vidljiv način postavio, odnosno izložio oznaku o ekonomičnosti potrošnje goriva i emisijama CO₂ tog vozila;
- 2) da li je dobavljač o svom trošku obezbedio vodič o ekonomičnosti potrošnje goriva i emisijama CO₂;
- 3) da li je dobavljač besplatno dostavio elektronsku verziju vodiča prodavcu i Agenciji za bezbednost saobraćaja;
- 4) da li je obezbeđen prenosiv, kompaktan i besplatan vodič za potrošače na prodajnim mestima;
- 5) da li je prodavac za svaku marku novog putničkog vozila izloženog ili ponuđenog na prodaju ili lizing, na prodajnom mestu vidno izložio plakat ili displej sa podacima o zvaničnoj potrošnji goriva i zvaničnim specifičnim emisijama CO₂;
- 6) da li su dobavljači i prodavci obezbedili da sva promotivna literatura sadrži podatke o zvaničnoj potrošnji goriva i zvaničnoj specifičnoj emisiji CO₂ modela novog putničkog vozila na koje se odnosi;
- 7) da li su prisutne oznake, simboli ili natpisi koji se odnose na potrošnju goriva ili emisiju CO₂ na oznakama, u vodičima ili na plakatima ili u promotivnoj literaturi koji mogu dovesti u zabunu potencijalne kupce novih putničkih automobila.

U vršenju inspeksijskog nadzora nad radom operatera postrojenja, inspektor za zaštitu životne sredine ima pravo i dužnost da utvrđuje:

- 1) da li je pre početka rada novog postrojenja za propisanu vrstu aktivnosti koja dovodi do emisije propisanih gasova pribavljena dozvola;
- 2) da li je za postojeće postrojenje podnet zahtev za izdavanje dozvole u roku utvrđenom ovim zakonom;
- 3) da li je o svakoj nameravanoj promeni vrste aktivnosti i načina rada postrojenja ili o svakom proširenju ili smanjenju kapaciteta postrojenja, kao i o nameravanoj promeni operatera postrojenja odnosno podataka o operateru postrojenja obavješteno Ministarstvo;
- 4) da li je podnet zahtev za izmenu dozvole sa izmenjenim planom monitoringa u skladu sa članom 31. stav 2. ovog zakona;
- 5) da li se vodi evidencija o svim izmenama plana monitoringa;
- 6) da li se čuvaju svi relevantni podaci prikupljeni u skladu sa članom 41. ovog zakona;
- 7) da li je do 31. marta tekuće godine dostavljen Ministarstvu izveštaj o emisijama GHG kao i o podacima o aktivnostima postrojenja, za prethodnu godinu, zajedno sa verifikacionim izveštajem;
- 8) da li je u propisanom roku dostavljen Ministarstvu izveštaj o poboljšanjima metodologije monitoringa;
- 9) da li se sprovode druge obaveze propisane ovim zakonom.

U vršenju inspekcijskog nadzora nad radom operatera vazduhoplova, vazduhoplovni inspektor ima pravo i dužnost da utvrđuje:

- 1) da li je pre započinjanja obavljanja aktivnosti u vazdušnom saobraćaju Ministarstvu dostavljen plan monitoringa, odnosno da li je operater vazduhoplova koji po prvi put obavlja aktivnosti dostavio Ministarstvu bez odlaganja, a najkasnije šest nedelja nakon obavljene aktivnosti, plan monitoringa;
- 2) da li je do 31. marta tekuće godine dostavljen Ministarstvu izveštaj o emisijama GHG odnosno izveštaj o podacima tonskih kilometara za prethodnu godinu zajedno sa verifikacionim izveštajem;
- 3) da li se vodi evidencija o svim izmenama plana monitoringa;
- 4) da li se čuvaju svi relevantni podaci prikupljeni u skladu sa članom 41. ovog zakona;
- 5) da li je u propisanom roku dostavljen Ministarstvu izveštaj o poboljšanjima metodologije monitoringa;
- 6) da li se sprovode druge obaveze propisane ovim zakonom.

Ovlašćenja inspektora

Član 69.

U vršenju poslova iz člana 68. ovog zakona, tržišni inspektor je ovlašćen i dužan da:

- 1) naredi postavljanje, odnosno izlaganje oznake o ekonomičnosti potrošnje goriva i emisijama CO₂ vozila;
- 2) naredi prodavcu da obezbedi vodič o ekonomičnosti potrošnje goriva i emisijama CO₂;
- 3) naredi dobavljaču da besplatno dostavi elektronsku verziju vodiča prodavcu i Agenciji za bezbednost saobraćaja;

4) naredi dobavljaču da obezbedi prenosiv, kompaktan i besplatan vodič za potrošače na prodajnim mestima;

5) naredi prodavcu da za svaku marku novog putničkog vozila izloženog ili ponuđenog na prodaju ili lizing, na prodajnom mestu vidno izloži plakat ili displej sa podacima o zvaničnoj potrošnji goriva i zvaničnim specifičnim emisijama CO₂;

6) naredi dobavljaču i prodavcu da obezbede da sva promotivna literatura sadrži podatke o zvaničnoj potrošnji goriva i zvaničnoj specifičnoj emisiji CO₂ modela novog putničkog vozila na koje se odnosi;

7) zabrani oznake, simbole ili natpise koji se odnose na potrošnju goriva ili emisiju CO₂ na oznakama, u vodičima ili na plakatima ili u promotivnoj literaturi koji mogu dovesti u zabunu potencijalne kupce novih putničkih automobila;

8) naredi da se za propisanu vrstu aktivnosti koja dovodi do emisije propisanih gasova pribavi dozvola.

U vršenju poslova iz člana 68. ovog zakona, inspektor za zaštitu životne sredine je ovlašćen i dužan da:

1) naredi da se obavesti o svakoj nameravanoj promeni vrste aktivnosti i načina rada postrojenja ili o svakom proširenju ili smanjenju kapaciteta postrojenja, kao i o nameravanoj promeni operatera postrojenja odnosno podataka o operateru postrojenja i o nameri prestanka obavljanja aktivnosti u postrojenju;

2) naredi da se podnese zahtev za izmenu dozvole u skladu sa članom 31. stav 2. ovog zakona;

3) naredi da se vrši monitoring emisija GHG na osnovu plana monitoringa koji je sastavni deo dozvole odnosno na koji je Ministarstvo dalo odobrenje;

4) naredi da se vodi evidencija o svim izmenama plana monitoringa;

5) naredi da se vodi i čuva evidencija o svim relevantnim podacima i dozvola u propisanom roku;

6) naredi da se u propisanom roku dostavi izveštaj o emisijama GHG kao i o podacima o aktivnostima postrojenja zajedno sa verifikacionim izveštajem;

7) naredi da se dostavi izveštaj o poboljšanjima metodologije monitoringa;

8) naredi izvršenje drugih obaveza propisanih ovim zakonom.

U vršenju poslova iz člana 68. ovog zakona, vazduhoplovni inspektor je ovlašćen i dužan da:

1) naredi da operater vazduhoplova dostavi plan monitoringa;

2) naredi da se vrši monitoring emisija GHG odnosno monitoring podataka o tonskim kilometrima na osnovu plana monitoringa na koji je Ministarstvo dalo odobrenje;

3) naredi da se vodi evidencija o svim izmenama plana monitoringa;

4) naredi da se vodi i čuva evidencija o svim relevantnim podacima u propisanom roku;

5) naredi da se u propisanom roku dostavi izveštaj o emisijama GHG zajedno sa verifikacionim izveštajem;

6) naredi da se dostavi izveštaj o poboljšanjima metodologije monitoringa;

7) naredi izvršenje drugih obaveza propisanih ovim zakonom.

X. KAZNE NE ODREDBE

Privredni prestupi

Član 70.

Novčanom kaznom od 150.000 do 3.000.000 dinara kazniće se za privredni prestup pravno lice ako:

- 1) pre početka rada postrojenja za propisanu vrstu aktivnosti koja dovodi do emisije propisanih gasova ne pribavi dozvolu za emisiju gasova (član 25. stav 1);
- 2) ne obavesti Ministarstvo o svakoj nameravanoj promeni vrste aktivnosti i načina rada postrojenja ili o svakom proširenju ili smanjenju kapaciteta postrojenja (član 31. stav 1);
- 3) ne podnese zahtev za izmenu dozvole sa izmenjenim planom monitoringa u skladu sa članom 31. stav 2. ovog zakona;
- 4) pre započinjanja vazduhoplovne aktivnosti ne dostavi plan monitoringa, odnosno ako operater vazduhoplova koji po prvi put obavlja vazduhoplovne aktivnosti, bez odlaganja, odnosno najkasnije šest nedelja nakon obavljene aktivnosti, ne dostavi plan monitoringa (član 33. st. 1. i 2);
- 5) u slučaju iz člana 36. stav 4. ovog zakona, u skladu sa rokovima propisanim zakonom kojim se uređuje inspekcijски nadzor, ne dostavi izmenjeni plan monitoringa sa pratećom dokumentacijom;
- 6) do 31. marta tekuće godine ne dostavi verifikovan izveštaj o emisijama GHG kao i o podacima o aktivnostima postrojenja i iz sektora vazdušnog saobraćaja, odnosno izveštaj o podacima tonskih kilometara za prethodnu godinu zajedno sa verifikacionim izveštajem (član 43. stav 1);
- 7) bez odlaganja ne dostavi verifikovan izveštaj o emisijama GHG za period od 1. januara tekuće godine do dana prestanka postrojenja sa radom (član 43. stav 3);
- 8) u propisanom roku ne podnese izveštaj o poboljšanjima metodologije monitoringa (član 45. stav 1).

Za privredni prestup iz stava 1. ovog člana kazniće se i odgovorno lice u pravnom licu novčanom kaznom od 50.000 do 200.000 dinara.

Prekršaji

Član 71.

Novčanom kaznom od 100.000 do 2.000.000 dinara kazniće se za prekršaj pravno lice ako:

- 1) prilikom stavljanja u promet modela novog putničkog vozila na prodajnom mestu i u blizini putničkog vozila na jasno vidljiv način ne postavi, odnosno izloži oznaku o ekonomičnosti potrošnje goriva i emisijama CO₂ tog vozila (član 20. stav 1);
- 2) o svom trošku ne obezbedi vodič o ekonomičnosti potrošnje goriva i emisijama CO₂ (član 21. stav 3);
- 3) ne dostavi elektronsku verziju vodiča prodavcu i Agenciji za bezbednost saobraćaja (član 21. stav 4);
- 4) ne obezbedi prenosiv, kompaktan i besplatan vodič za potrošače na prodajnim mestima (član 21. stav 5);
- 5) za svaku marku novog putničkog vozila izloženog ili ponuđenog na prodaju ili lizing, na prodajnom mestu vidno ne izloži plakat ili displej sa podacima o zvaničnoj potrošnji goriva i zvaničnim specifičnim emisijama CO₂ (član 22. stav 1);

6) ne obezbedi da sva promotivna literatura sadrži podatke o zvaničnoj potrošnji goriva i zvaničnoj specifičnoj emisiji modela novog putničkog vozila na koje se odnosi (član 23. stav 1);

7) su prisutne oznake, simboli ili natpisi koji se odnose na potrošnju goriva ili emisiju CO₂ na oznakama, u vodičima ili na plakatima ili u promotivnoj literaturi koji mogu dovesti u zabunu potencijalne kupce novih putničkih automobila (član 24);

8) ne obavesti Ministarstvo o nameravanoj promeni operatera postrojenja odnosno podataka o operateru postrojenja (član 31. stav 7);

9) ne obavesti Ministarstvo o prestanku obavljanja aktivnosti u postrojenju (član 32. stav 1. tačka 2);

10) ne vodi evidenciju o svim izmenama plana monitoringa (član 36. stav 6);

11) ne vodi evidenciju o svim relevantnim podacima prikupljenim u skladu sa članom 41. ovog zakona i ne čuva ih najmanje deset godina (član 42. stav 1).

Za prekršaj iz stava 1. ovog člana kazniće se i odgovorno lice u pravnom licu novčanom kaznom od 5.000 do 150.000 dinara.

Za prekršaj iz stava 1. ovog člana kazniće se i preduzetnik novčanom kaznom od 10.000 do 500.000 dinara.

Član 72.

Novčanom kaznom od 5.000 do 150.000 dinara kazniće se za prekršaj odgovorno lice u Ministarstvu ako:

1) u roku od pet dana od dana prijema potpunog zahteva za izdavanje dozvole isti zajedno sa planom monitoringa ne dostavi Agenciji (član 28. stav 1);

2) u roku od najviše četiri meseca od prijema potpunog zahteva za izdavanje dozvole, na osnovu pozitivne ocene Agencije iz člana 28. ovog zakona, ne izda dozvolu (član 29. stav 1);

3) utvrdi da su promene takve da utiču na dozvolu, a u roku od 30 dana od dana prijema obaveštenja ne zahteva od operatera postrojenja da u određenom roku podnese zahtev za izmenu dozvole sa izmenjenim planom monitoringa (član 31. st. 2. i 3);

4) u roku od 30 dana od dana prijema obaveštenja o nameravanoj promeni operatera postrojenja ne izmeni dozvolu (član 31. stav 8);

5) u roku od pet dana od dana prijema plana monitoringa isti ne dostavi Direktoratu (član 34. stav 1);

6) u roku od najviše četiri meseca od prijema plana monitoringa, na osnovu pozitivne ocene Direktorata, ne izda odobrenje na plan monitoringa (član 34. stav 4);

7) ATS ne dostavi informacije utvrđene u članu 53. stav 2. ovog zakona;

8) ne učini dostupnim javnosti podatke iz člana 56. stav 1. ovog zakona;

9) učini dostupnim javnosti podatke koje se smatraju poslovnom tajnom iz člana 56. stav 2. ovog zakona, a ne radi se o podacima od značaja za zaštitu životne sredine.

Član 73.

Novčanom kaznom od 5.000 do 150.000 dinara kazniće se za prekršaj odgovorno lice u Agenciji i Direktoratu ako:

1) u roku od najviše dva meseca od dana prijema zahteva za izdavanje dozvole isti zajedno sa planom monitoringa ne dostavi izveštaj o proceni plana monitoringa (član 28. stav 2);

2) u roku od najviše dva meseca od dana prijema plana monitoringa ne dostavi izveštaj o proceni plana monitoringa (član 34. stav 2).

Član 74.

Novčanom kaznom od 5.000 do 150.000 dinara kazniće se za prekršaj odgovorno lice u ATS ako:

1) do 31. decembra tekuće godine Ministarstvu ne dostavi program nadzora nad radom verifikatora u skladu sa članom 52. stav 1. ovog zakona ili ako sadržaj tog programa nije u skladu sa članom 52. st. 2. i 3. ovog zakona;

2) do 1. juna tekuće godine Ministarstvu ne dostavi izveštaj o nadzoru nad radom verifikatora za prethodnu godinu ili ako taj izveštaj ne sadrži propisane podatke (član 52. st. 4. i 5);

3) ne obavesti Ministarstvo o suspenziji, povlačenju ili smanjenju obima akreditacije verifikatora odnosno o prekidu suspenzije ili promeni odluke o suspenziji, povlačenju ili smanjenju obima akreditacije na osnovu žalbe (član 53. stav 1).

XI. PRELAZNE I ZAVRŠNE ODREDBE

Oznaka, vodič, plakat ili displej i promotivni materijal

Član 75.

Dobavljač i prodavac su dužni da oznaku, plakat ili displej kao i sav promotivni materijal sa podacima o potrošnji goriva, zvaničnim emisijama CO₂ i zagađujućih materija u vazduh prvi put učine dostupnim tri meseca nakon stupanja na snagu propisa iz čl. 20-23. ovog zakona.

Dobavljač je dužan da listu modela svih novih vozila koje prodaje na teritoriji Republike Srbije dostavi prvi put Agenciji za bezbednost saobraćaja tri meseca nakon stupanja na snagu propisa iz člana 21. stav 6. ovog zakona.

Agencija za bezbednost saobraćaja objavljuje liste iz člana 21. stav 3. ovog zakona prvi put šest meseci nakon dobijanja lista iz prethodnog stava ovog člana.

Dobavljač je dužan da vodič o ekonomičnosti potrošnje goriva, emisijama CO₂ i zagađujućih materija u vazduh postavi na svoju internet stranicu i dostavi ga prodavcima prvi put tri meseca nakon postavljanja liste na internet stranici Agencije za bezbednost saobraćaja iz stava 3. ovog člana.

Operater postrojenja

Član 76.

Operater postrojenja u kojem se na dan stupanja na snagu ovog zakona obavlja određena vrsta aktivnosti koja dovodi do emisije propisanih GHG, dužan je da podnese zahtev za izdavanje dozvole iz člana 26. ovog zakona najkasnije u roku od šest meseci od dana stupanja na snagu propisa iz člana 25. stav 3, člana 35. stav 7, član 39. stav 2. i člana 40. stav 3. ovog zakona.

Ministarstvo izdaje dozvolu u roku od devet meseci od dana prijema potpunog zahteva iz stava 1. ovog člana.

Operater vazduhoplova

Član 77.

Odredbe ovog zakona koje se odnose na operatere vazduhoplova počinju da se primenjuju počev od 1. januara 2023. godine.

Verifikacija

Član 78.

Izveštaj iz člana 43. ovog zakona, u prvoj godini primene zakonske odredbe o obavezi izveštavanja mogu verifikovati pravna lica koja su u postupku dobijanja akreditacije od strane ATS, a verifikacija tog izveštaja je deo postupka akreditacije.

Rokovi za donošenje propisa

Član 79.

Propisi koji se donose na osnovu ovog zakona doneće se u roku od godinu dana od dana stupanja na snagu ovog zakona.

Izuzetno od stava 1. ovog člana, propisi koji se odnose na operatere vazduhoplova, biće doneti do dana početka primene odredaba ovog zakona koje se odnose na operatere vazduhoplova iz člana 77. stav 1. ovog zakona.

Strategija niskouglednog razvoja iz člana 7. ovog zakona doneće se u roku od dve godine dana od dana stupanja na snagu ovog zakona.

Program prilagođavanja na izmenjene klimatske uslove iz člana 13. ovog zakona doneće se u roku od dve godine od dana stupanja na snagu ovog zakona.

Prvi period

Član 80.

Prvi period iz člana 11. ovog zakona počinje 2021. godine, a završava se 2030. godine.

Zaključivanje sporazuma

Član 81.

Agencija, organi i organizacije iz člana 59. ovog zakona dužni su sklopiti sporazume najkasnije u roku od šest meseci od dana stupanja na snagu propisa iz člana 59. stav 2. ovog zakona.

Prestanak važenja

Član 82.

Danom stupanja na snagu ovog zakona prestaju da važe odredbe Zakona o zaštiti vazduha („Službeni glasnik RS”, br. 36/09 i 10/13), i to:

- 1) odredbe člana 2. tačka 3) u delu koji glasi: „i klimatske promene”,
- 2) odredbe člana 3. tač. 2) i 12),
- 3) odredbe člana 29. stav 1. u delu koji glasi: „suzbijanje klimatskih promena” i
- 4) odredbe člana 68. tač. 3) i 6).

Stupanje na snagu

Član 83.

Ovaj zakon stupa na snagu osmog dana od dana objavljivanja u „Službenom glasniku Republike Srbije”.